

12 מאי 2026

כ"ה אייר תשפ"ו

השפעת גשמי האביב על מועדי קציר ואיכות המספוא בשנת 2026

יואב גולן, רפרנט גידול מספוא ומזונות גסים, שה"מ, משרד החקלאות

E-mail: yoavg@shaham.moag.gov.il, 0506241864

מבוא

החורף התאפיין השנה בכמויות משקעים נמוכות/ממוצעות בצפון וגבוהות מאוד בדרום. עם זאת פיזור המשקעים היה מיטבי בתחילת העונה ובהמשכה היו תקופות ארוכות ללא מערכות גשם אמתיות. עם בוא האביב החלו יורדים גשמים רבים בכל רחבי הארץ, כאשר בדרום הארץ הגשם ירד בכמויות משמעותיות מאוד. לאור זאת, יתכן ומועדי קציר התחמיצים והשחתות נדחו ואיכות המספוא נפגעה.

קצירי תחמיץ

בדרום מרבית התחמיצים כבר נקצרו אך אם זאת ישנם שטחי חיטה אשר היו מיועדים לתחמיץ ונקצרו בשלב דונג או הושארו לגרעינים ושטחים חלופיים נבחרו.

זריעות החיטה בדרום הארץ החלו מוקדם בשל גשמי ברכה בחודש נובמבר 2025. בדרום זני החיטה הנבחרים הינם זנים דו-תכליתיים בכירים אשר שולפים את השיבולת לאחר 75-80 ימים מזריעה ולאחר מכן משך מילוי הגרגר נמשך כשלושה שבועות נוספים. לאור זאת, ישנם שטחים רבים אשר היו מוכנים לקציר בשלב סוף חלב-תחילת דונג, בתחילת מרץ ונקצרו. אך שדות מאחרים לא נקצרו בשלב המומלץ (חלד"ג), ויתכן ואיכות התחמיצים נפגעה.

בצפון הארץ המצב מעט דומה אך הזנים הנבחרים הם אפילים במידה רבה ולכן שלב הקציר המומלץ של סוף חלב-תחילת דונג (חל"דג) הגיע בסוף חודש מרץ עד תחילת אפריל, ממש לתוך גשמי האביב. חלק מהשדות המזרחיים נקצרו אך במרבית אזור הצפון הקציר החל רק כעת ויתכן כי חלקות רבות יקצרו בשלב התפתחותי מאוחר של הגרגר וצמח החיטה.

קציר לתחמיץ בשלב התפתחותי מאוחר, משמעותו פגיעה באיכות המזון, שכן מרבית חומרי התשמורת והסוכרים עברו מהעלים והגבעול אל הגרגר. התוצאה היא ירידה משמעותית בנעכלות פחמימות דופן התא (NDF), ובמצב של גרעין בשלב דונג תתכן פגיעה גם בנעכלות העמילן בגרעין דבר הפוגע בערכו האנרגטי של הצמח. וכך יתכן והביקוש לתחמיצי תירס קיצי לטובת שיפור איכות המנה, יעלה ויגדל.

קצירי שחת דגן

שחת דגן רגישה לגשמי אביב ואיכות השחת עלולה להיפגע, הן מהגשמים לאחר קציר השחת (התעפשות) והן מעיכוב הקציר ובהמשך קציר מאוחר כאמור.

כאמור בהקשר לקציר התחמיצים, זני החיטה בדרום הם בכירים ובתחילת מרץ כבר היו בשלב של קציר לתחמיץ, וגם בצפון מועד קציר השחתות כבר חלף. שלב קציר השחת המומלץ הינו בתחילת עד אמצע מילוי גרגר, מוקדם יותר משלב קציר התחמיץ. אך בפועל הקציר מתבצע במועד קצירי התחמיצים.

בחלקות המיועדות לשחת האומנים (וואל) נשארים בשדה זמן ממושך וממתנינים לכיבוש. במצב בו יורדים גשמי אביב בכמויות משמעותיות של 50 מ"מ ומעלה על האומנים, נוצר מצב בו משך הזמן אשר הצמח שוכב בשדה בתנאי לחות גבוהה יחד עם תכולת סוכרים גבוהה במהלך התא ותנאי טמפי' הולכת ועולה – מאפשרים התפתחות פטריות מייצרות עובשים ומיקוטוקסינים ואלו עלולים לסכן את בריאות הבקר והצאן. בנוסף, יש

הקריה החקלאית, ראשון לציון

צורך בהפעלת כלים אגרוטכניים לייבוש החומר לפני כיבושו. פעולות אלו של גיבוב אחד או שניים נוספים, מפוררים את החומר הצמחי, מכניסים עפר ומורידים משמעותית את איכות השחת, עד לרמה של פסילת החומר. גם כאשר החיטה נקצרת באיחור, גרגר החיטה ממשיך להתפתח והקציר בשלב פנולוגי מאוחר מביא למצב שבו גרגר החיטה אינו פונקציונלי כמזון. קיימת אפשרות שהגרגר נופל עקב הפעולות האגרוטכניות ונשאר בשדה או/ו שמוצאים אותו באבוס. במצב כזה החיטה נקצרת בשלב שבו אנו מכנים אותו "קש עם גרעינים" ואיכות השחת הינה ירודה מאוד.

קצירי שחת קטנית

אנו בשנה לאחר שנת בצורת קשה והיצע זרעי שחת הקטנית נפגע. לכן יש מעט שטחי קטנית לשחת באופן יחסי לשנה רגילה.

שחת הקטנית במרבית הארץ טרם הגיעה למועד הקציר, אם כי קיימים שטחים אשר היה ניתן לקצור, לאור גשמי האביב מומלץ להמתין כדי שלא לחשוף את החומר הצמחי להרטבה בגשמים והתעפשות או קלקול השחת.